REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

Univerza v Mariboru

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI
SOCIALNI SKLAD

SLOVENŠČINA NA DLANI
interaktivno učno e-okolje

Sklop frazeologija: pomenski opisi frazemov in naloge

Gradivo za izobraževanje na sodelujočih VIZ

Maribor, oktober 2019

Pripravila: Natalija Ulčnik

Projekt sofinancirata Republika Slovenija in Evropska unija iz Evropskega socialnega sklada.

SLOVENŠČINA NA DLANI
interaktivno učno e-okolje

1. POMENSKI OPISI FRAZEMOV

Različne možnosti oblikovanja pomenskih razlag oz. pomenskih opisov:

1.	**bela vrana**	poseben, izstopajoč, izjemen, redek	**Bela vrana** izraža, da *kdo* ali *kaj* izstopa iz povprečja zaradi posebnosti, izjemnosti, redkosti.
2.	**biti kot pes in mačka**	slabo se razumeti, biti v sporu	Če rečemo, da **sta** dva **kot pes in mačka**, pomeni, da se slabo razumeta, da sta v nenehnem sporu. Pomeni tudi, da imata različna ali nasprotujoča si mnenja, zaradi katerih sta v nemirnih odnosih ali se celo sovražita.
3.	**brati med vrsticami**	ugotoviti, razumeti kaj, kar ni neposredno izraženo, napisano, povedano	Če **beremo med vrsticami**, pomeni, da ugotovimo, razumemo kaj, kar ni neposredno izraženo, napisano ali povedano. Pomeni tudi, da znamo razbrati skrite ali dvoumne pomene napisanega ali povedanega.
4.	**debelo gledati**	zelo se čuditi, biti osupel, presenečen	**Debelo gledati** izraža, da se *kdo* zelo čudi *komu/čemu*, da je osupel, presenečen *zaradi koga/česa*.
5.	**na prvo žogo**	na hitro, brez premisleka, prenagljeno	**Na prvo žogo** pomeni na hitro, brez premisleka, prenagljeno.

- Mnenje učiteljev o načinu oblikovanja razlag:

- Mnenje učencev o načinu oblikovanja razlag:

2. POMEN FRAZEMOV

- Učenci ali dijaki zapišejo pomen izbranih frazemov.
- Učiteljice in učitelji zapišejo pomen izbranih frazemov.

Oboje poteka v obliki ankete brez pomoči slovarjev in drugih priročnikov (prejmete povezavo do ankete).

Podatke bomo po potrebi uporabili pri redakciji (za primerjavo z že oblikovanimi pomenskimi razlagami, za dodatno osvetljevanje pomenov, pomenskih odtenkov ipd.).

ZAP. ŠT.	FRAZEM	POMEN
1.	Ahilova peta	
2.	bela vrana	
3.	biti (si) podoben kot jajce jajcu	
4.	biti brez dlake na jeziku	
5.	biti desna roka	
6.	biti kot noč in dan	
7.	biti kot pes in mačka	
8.	biti krvav pod kožo	
9.	biti za petami *komu*	
10.	bogu za hrbtom	
11.	boj z mlini na veter	
12.	brati med vrsticami	
13.	čez drn in strn	
14.	čez palec	
15.	črna ovca	
16.	debelo gledati	
17.	delati iz muhe slona	
18.	dihati za ovratnik *komu*	
19.	dobiti zeleno luč	
20.	doživeti hladen tuš	
21.	drag kot žafran	
22.	držati figo v žepu	
23.	dvorezen meč	
24.	gordijski vozel	
25.	imeti dolg jezik	
26.	imeti maslo na glavi	
27.	imeti v krvi *kaj*	
28.	imeti v malem prstu *kaj*	
29.	iskati dlako v jajcu	
30.	iti na roko *komu*	
31.	iz trte izvit	

32.	jabolko spora	
33.	*kaj* gre kot po maslu	
34.	*kaj* gre v nos *komu*	
35.	*kaj* je kot na dlani	
36.	*kaj* je pisano na kožo *komu*	
37.	*kaj* je pred vrati	
38.	*kaj* pade v vodo	
39.	*kaj* visi na nitki	
40.	kamen spotike	
41.	kaplja v morje	
42.	kot listja in trave	
43.	kot strela z jasnega	
44.	kot za stavo	
45.	labodji spev	
46.	lanski sneg	
47.	levji delež	
48.	lije kot iz škafa	
49.	ločiti zrnje od plev	
50.	mačji kašelj	
51.	mala malica	
52.	metati pesek v oči *komu*	
53.	metati polena pod noge *komu*	
54.	mlatiti prazno slamo	
55.	na celi črti	
56.	na prvo žogo	
57.	na vrat na nos	
58.	na vsake kvatre	
59.	narediti medvedjo uslugo *komu*	
60.	od a do ž	
61.	Pandorina skrinjica	
62.	pet minut pred dvanajsto	
63.	pihati na dušo *komu*	
64.	pljuniti v roke	
65.	pljuvati v lastno skledo	
66.	pogledati skozi prste *komu*	
67.	pokati po šivih	
68.	pomesti pod preprogo	
69.	pomesti pred svojim pragom	
70.	posuti se s pepelom	
71.	priti na svoj račun	
72.	priti z dežja pod kap	

73.	pustiti na cedilu *koga*	
74.	rasti kot gobe po dežju	
75.	riniti z glavo skozi zid	
76.	sedeti na dveh stolih	
77.	sekira pade v med *komu*	
78.	Sizifovo delo	
79.	soliti pamet *komu*	
80.	stisniti zobe	
81.	stopiti na prste *komu*	
82.	španska vas	
83.	Tantalove muke	
84.	tiha voda	
85.	tiščati glavo v pesek	
86.	trd oreh	
87.	udariti po žepu *koga*	
88.	vleči dreto	
89.	vleči za nos *koga*	
90.	voda teče v grlo *komu*	
91.	vreči puško v koruzo	
92.	vrniti milo za drago	
93.	z levo roko	
94.	z roko v roki	
95.	z veliko žlico	
96.	za lase privlečen	
97.	zadeti žebljico na glavico	
98.	zakopati bojno sekiro	
99.	zatresti mrežo	
100.	zavit v meglo	

- Pripombe k izbranim frazemom:

3. NALOGE S PODROČJA FRAZEOLOGIJE

Težimo k čim večji avtomatizaciji pri tvorbi nalog in obenem k avtomatizaciji pri ocenjevanju rešitev.

Izhajamo iz podatkov na vmesniku: pomen, zgledi rabe, tematska področja …

Primer zgleda rabe:

Za mlade pravijo, da so nestrpni, da reagirajo **na prvo žogo** in šele nato razmišljajo, kaj je prav in kaj narobe. (Vir: Gigafida)

Možnosti:

- **naloga označevanja** (v zgledu označijo frazem, pregovor),
- **naloga vstavljanja** (v zgledu izbrišemo eno sestavino, med ponujenimi možnostmi izberejo ustrezno in jo vstavijo na ustrezno mesto),
- **naloga povezovanja** (frazem/pregovor povežejo z ustreznim pomenom; uporabimo slovarske oblike enot/zglede rabe in pomene; povežejo sopomenske ali protipomenske frazeme),
- **naloga razvrščanja** (zgled razvrstijo v ustrezno kategorijo: frazem, pregovor; zgled razvrstijo k ustrezni tematski skupini, npr. čas, prostor, medosebni odnosi),
- **naloga dopisovanja** (v zgledu izločimo eno sestavino, dopišejo manjkajočo sestavino; proste besedne zveze nadomeščajo s frazemi in obrnjeno; ustrezno dopolnijo poved; dopolnijo slovarski opis),
- **naloga izbiranja** (med ponujenimi možnostmi izberejo ustrezno; izberejo zgled, ki NE vsebuje frazema, pregovora ipd.),
- **igre**: spomin, asociacije, sestavljanka …

Dodamo:

- naloge, pri katerih ni previdena zgolj ena rešitev (možno je samoocenjevanje, odgovor pa mora preveriti učitelj),
- ustvarjalne naloge, pri katerih je možno npr. oddajanje izdelkov (besedil, slik, stripov …),
- ideje za raziskave (npr. raziskovanje rabe in poznavanja pregovorov).

➢ Povratne informacije o predlaganih nalogah:

➢ Predlogi nalog:

Priloga 1: Vmesnik FRIDA (Slovenščina na dlani)

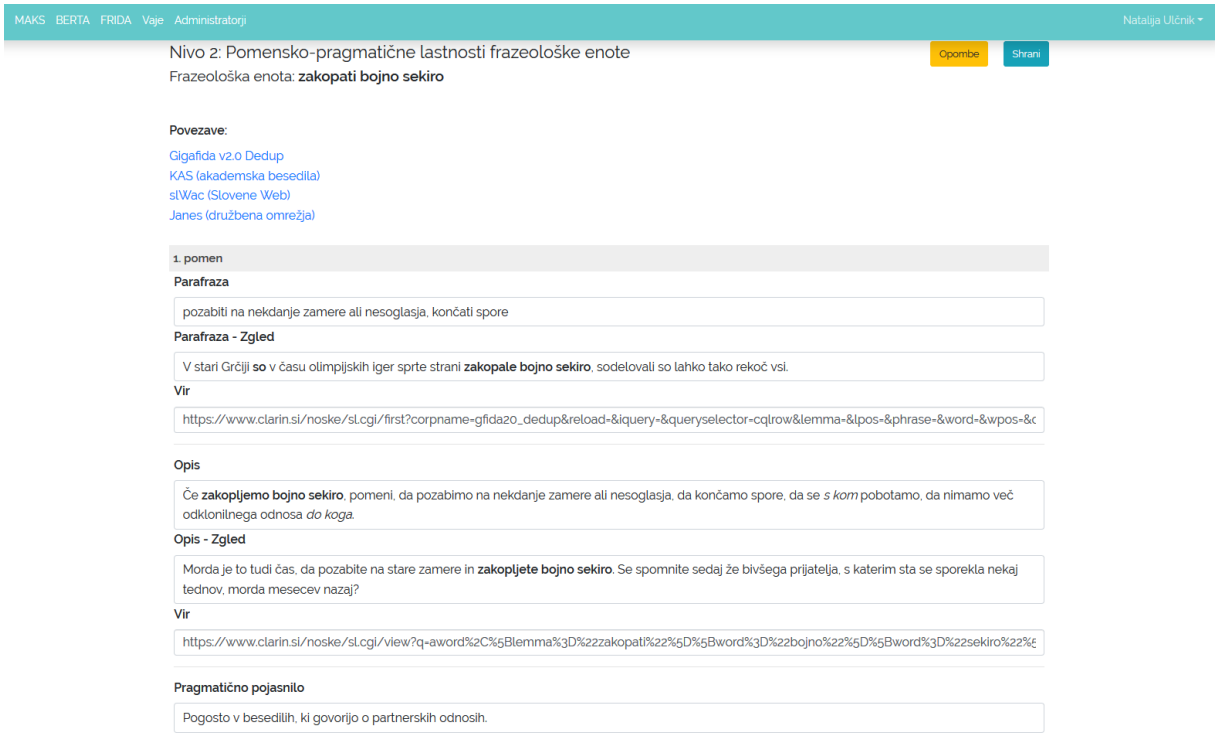

Priloga 2: Uporabniški grafični vmesnik (GUI) – osnutek (Slovenščina na dlani)